

Ekonomikas ministrija

PRODUKTIVITĀTE UN LATVIJAS EKONOMIKAS KONKURĒTSPĒJA

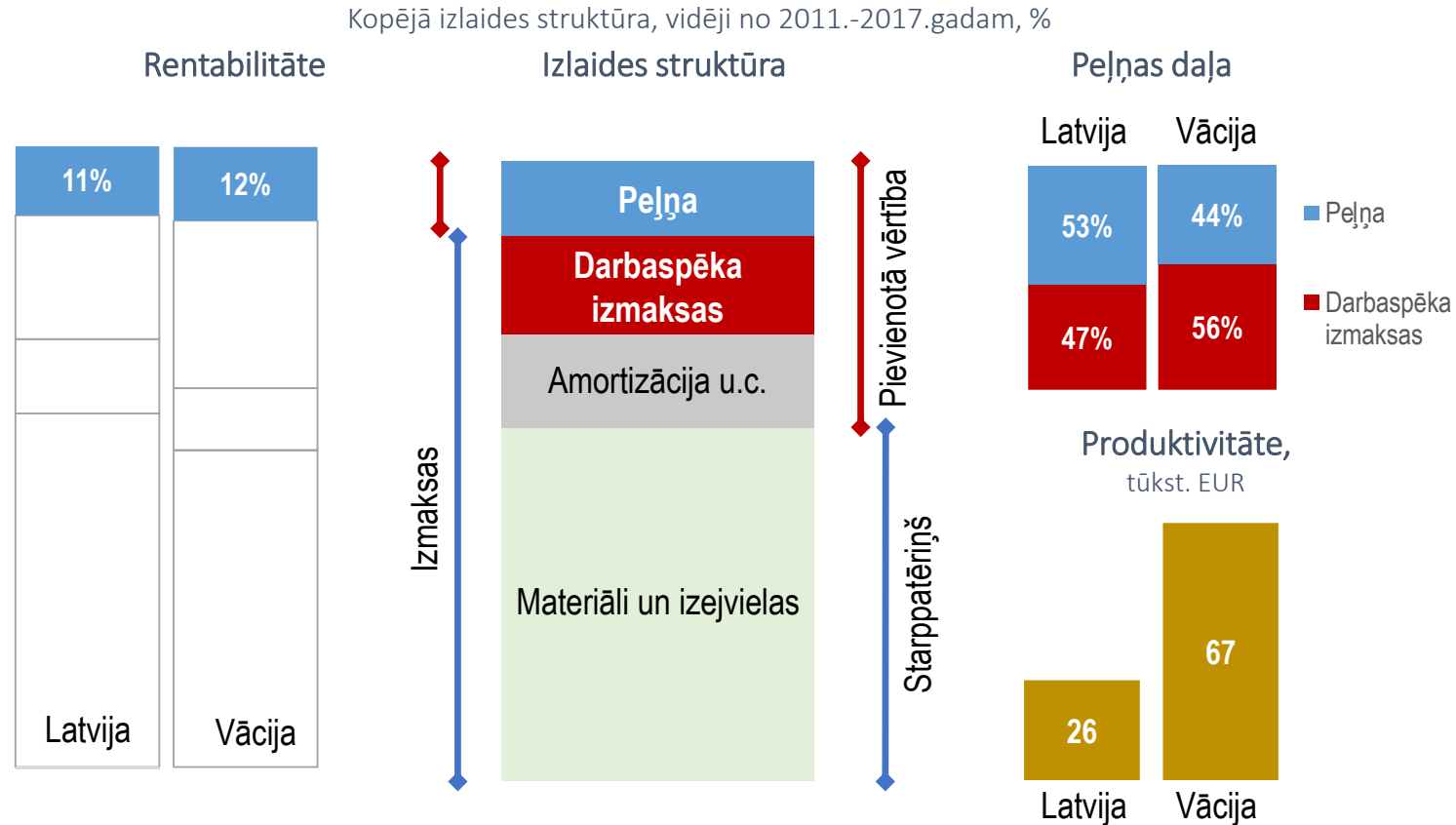
Rīga, 2019.gada 11.februāris

PRODUKTIVITĀTE IR ATTIECĪBA STARP IENĀKUMIEM UN IZMANTOTO RESURSU DAUDZUMU

Produktivitāte = cik efektīvi ir izmantoti resursi

Produktivitāte = Pievienotā vērtība / nodarbināto skaits

Ekonomikas ministrija

VIDĒJĀ TERMIŅĀ IZAUGSME IR JĀBALSTA UZ PRODUKTIVITĀTES PIEAUGUMU

Ekstensīva izaugsme

Nodarbinātības pieaugums

Vidējā termiņā nodarbinātības pieaugums būs mērens

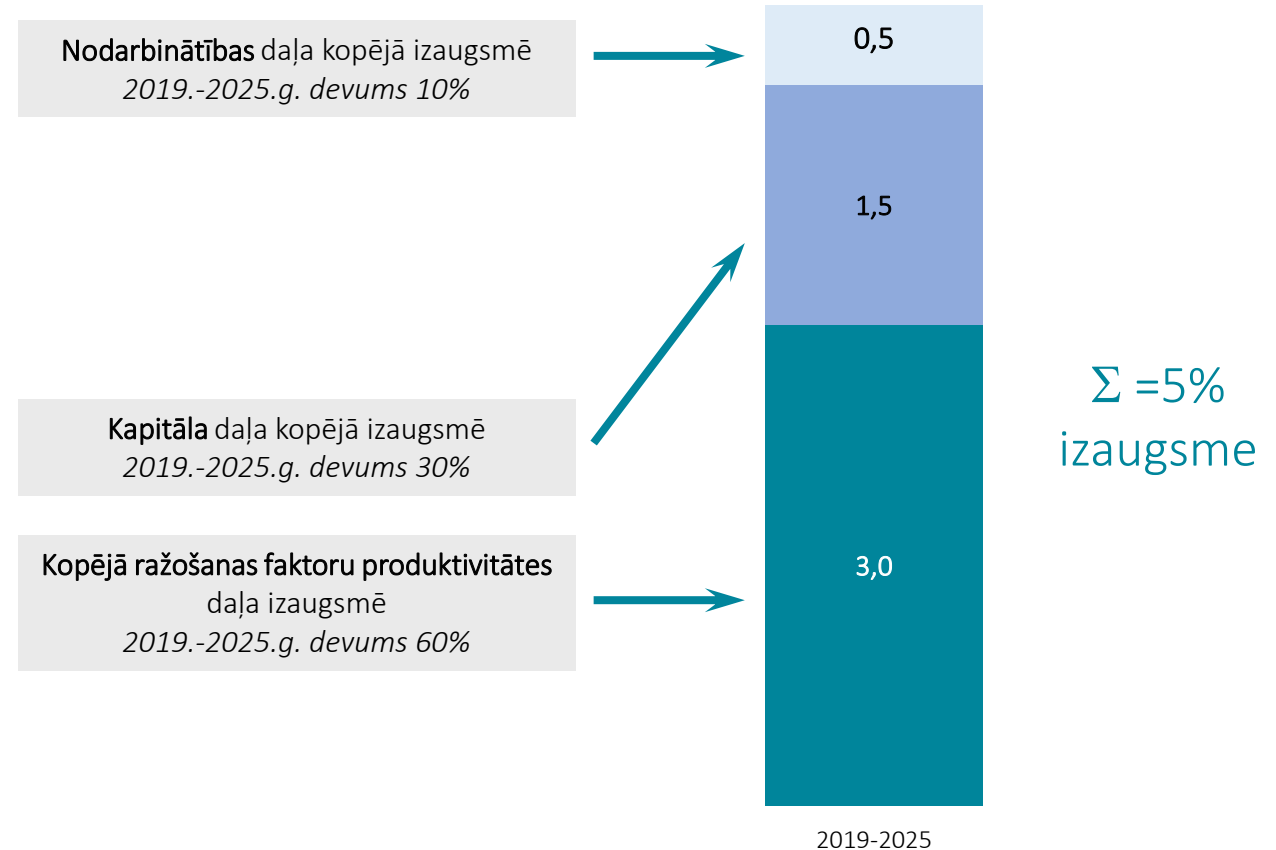

Intensīva izaugsme

Ražošanas modernizēšana, investīcijas

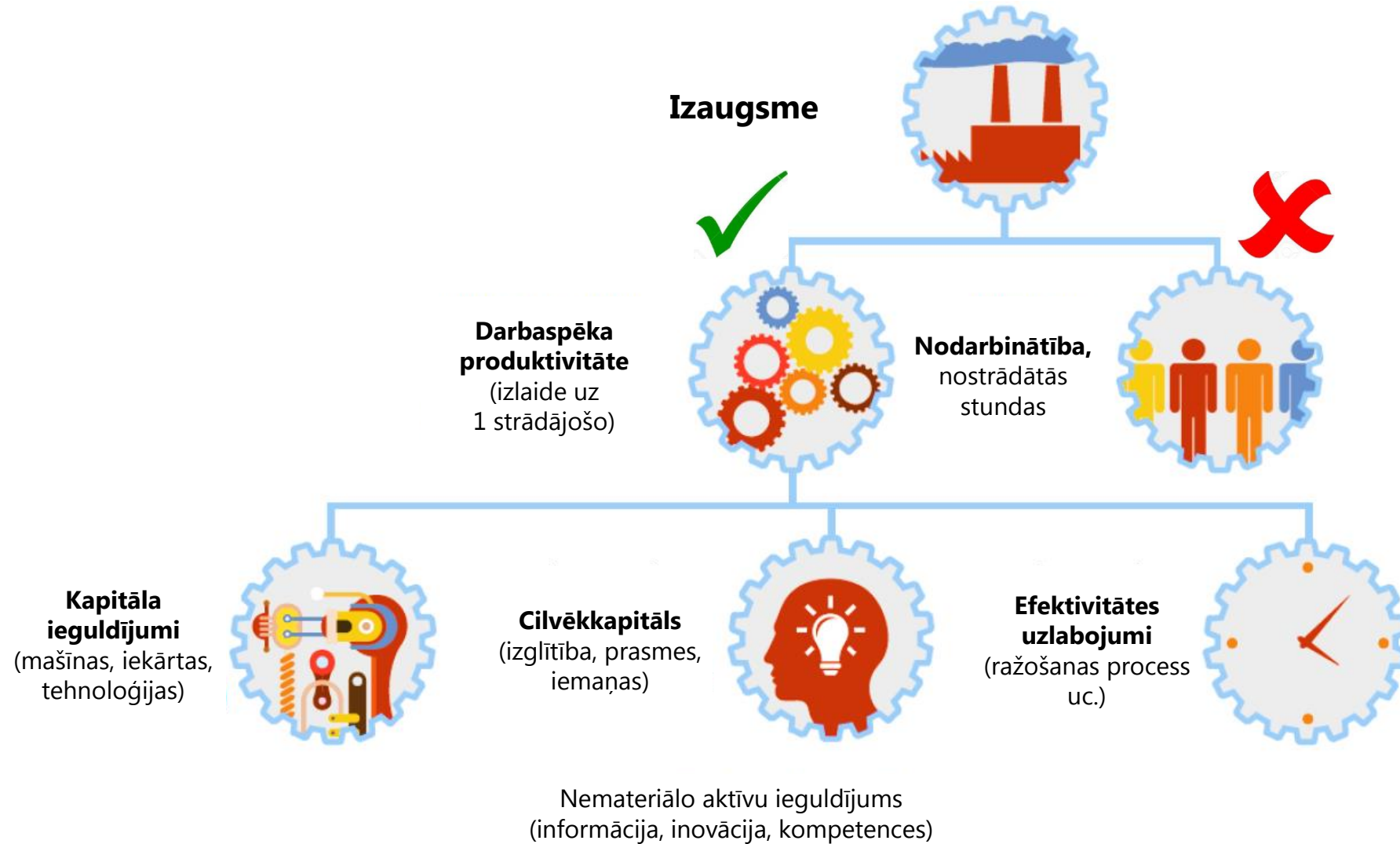
Ieguldījumi cilvēkkapitālā

Pētniecība un inovācija, jauni produkti

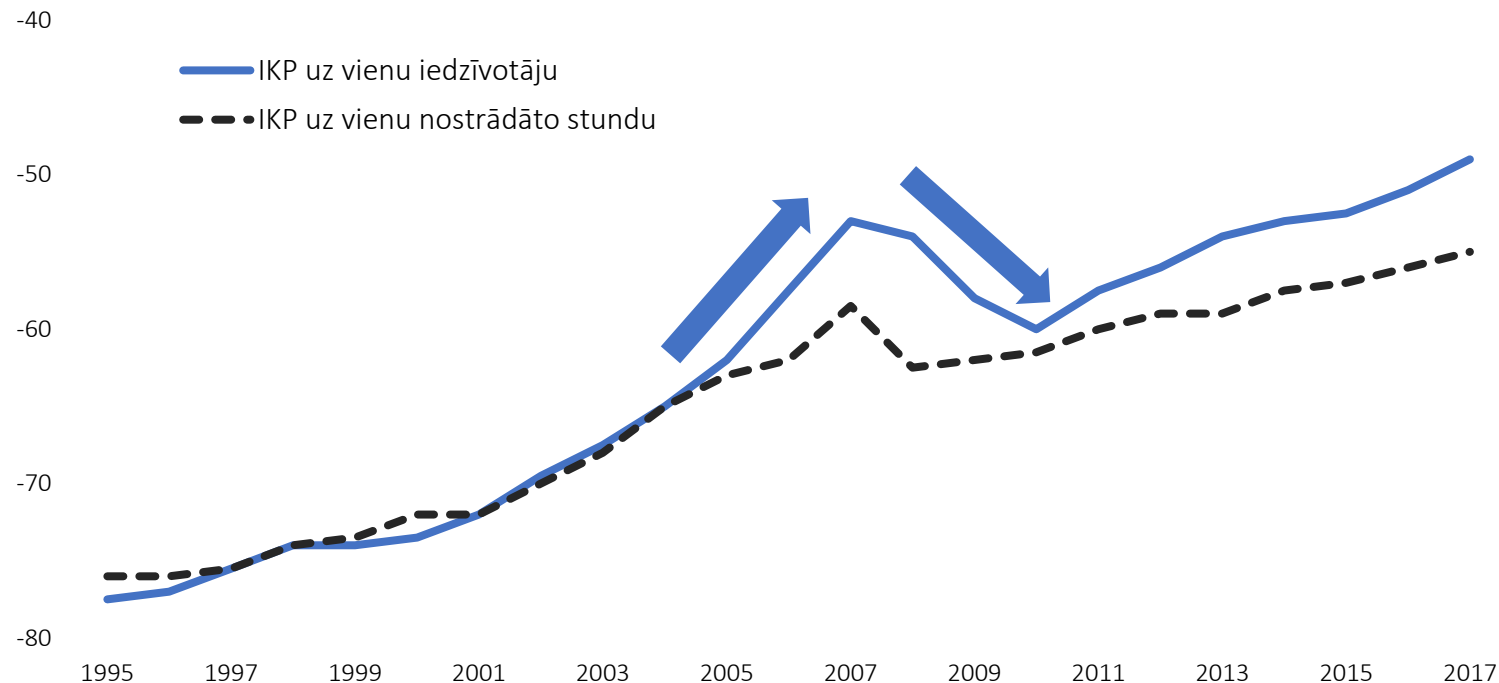
KAS IR PRODUKTIVITĀTE?

IENĀKUMU PIEAUGUMS, KAS NETIEK BALSTĪTS UZ PRODUKTIVITĀTI, NAV ILGTSPĒJĪGS

Latvijas IKP uz vienu iedzīvotāju un produktivitātes relatīvā
atpalcība no attīstītākajām OECD valstīm
procentpunktos

- Īstermiņā svarīga ir izmaksu konkurētspēja – **darba samaksas pieaugumam jābūt līdzsvarotam ar produktivitātes kāpumu**. Pretējā gadījumā tiek zaudēta konkurētspēja tirgojamās nozarēs, kas gala rezultātā nenodrošina noturīgu kopējo ienākumu (labklājības) pieaugumu
- Vidējā un ilgtermiņā **konkurētspējas balsts ir produktivitāte**, ko ietekmē tehnoloģiskās atpalcības pārvarēšana, ražošanas modernizēšana un investīcijas, ieguldījumi cilvēkkapitālā, pētniecībā un inovācijā u.c. piedāvājuma puses faktori

Ekonomikas ministrija

VAIRUMĀ NOZARU PRODUKTIVITĀTE IR MAZĀKA NEKĀ 50% NO NOZARES VIDĒJĀ RĀDĪTĀJA ES

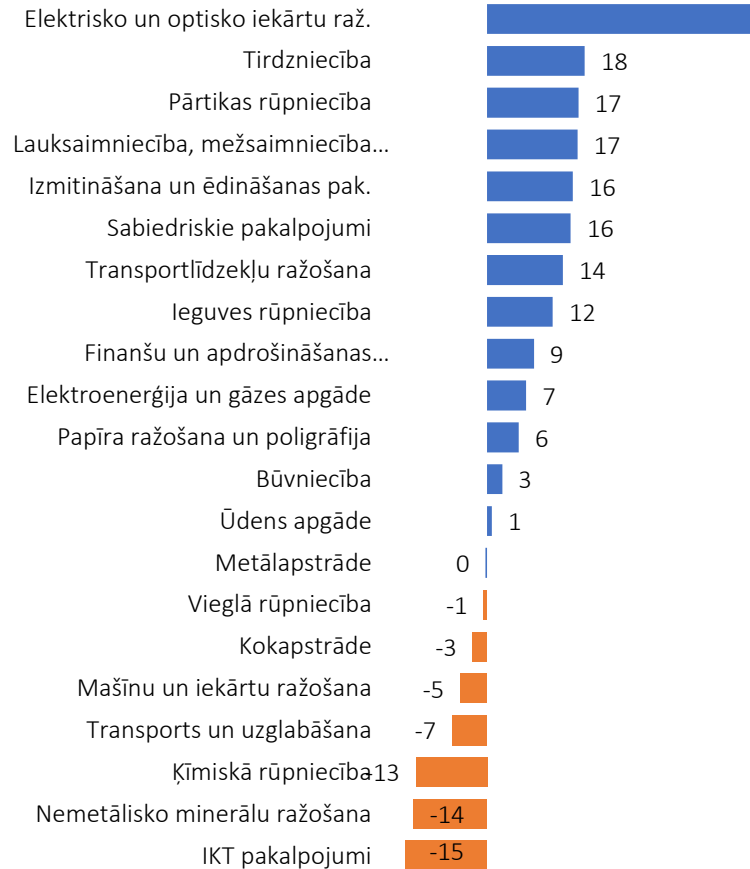
Produktivitāte

2017.gadā,
2010.gada salīdzināmās cenās, tūkst. eiro

Produktivitāte

2017.g./2012.g., %

Produktivitāte

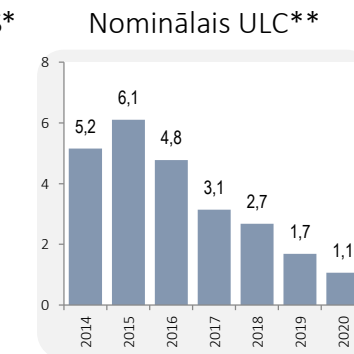
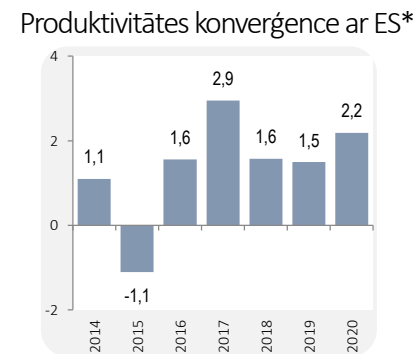
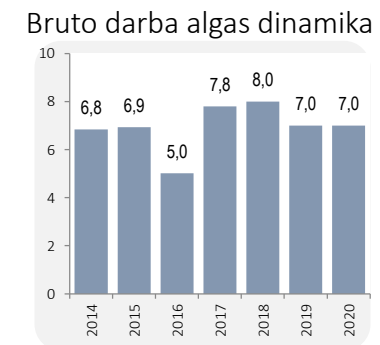
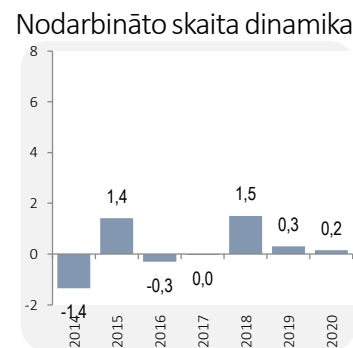
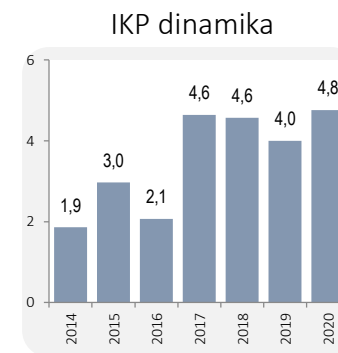
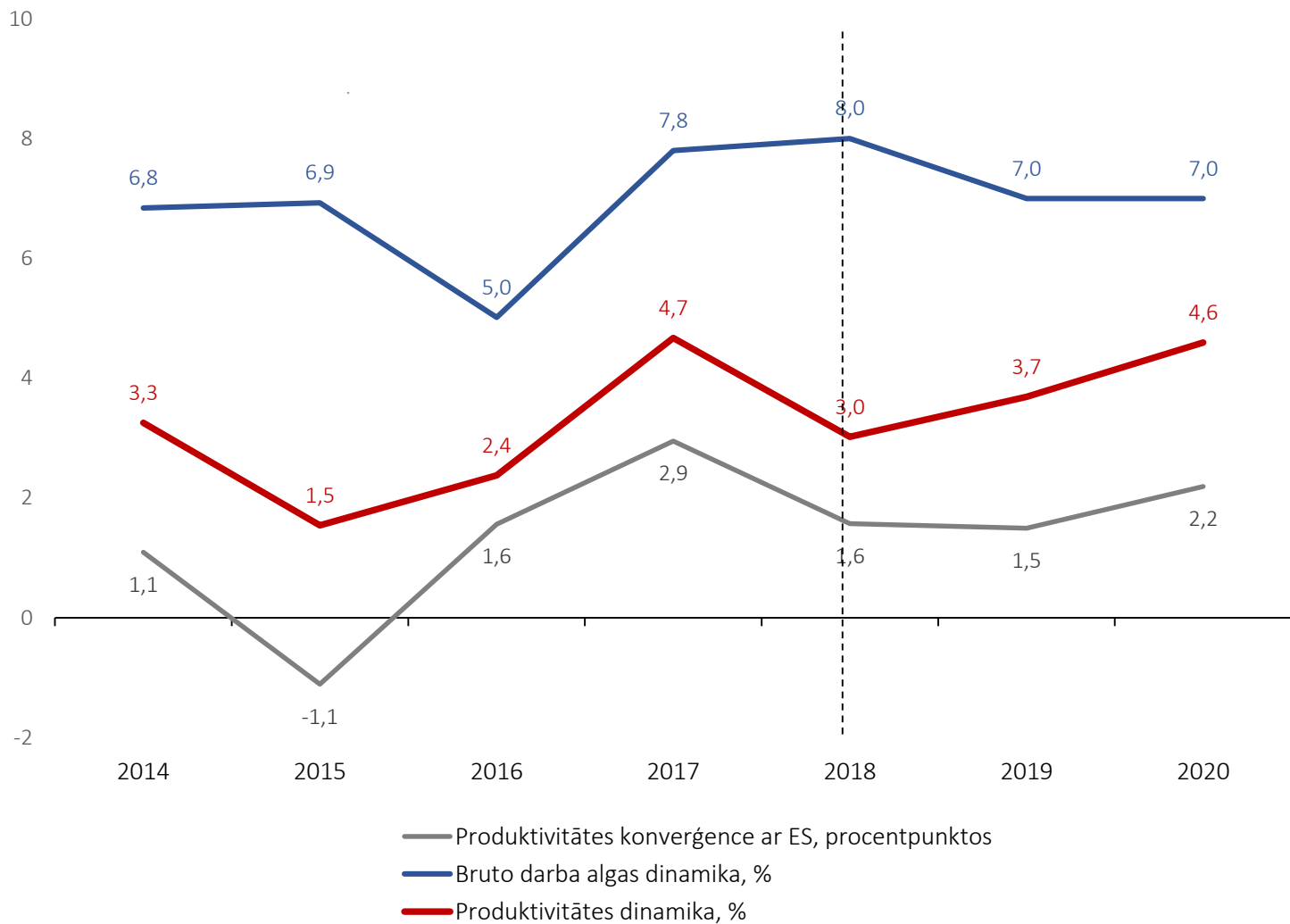
2017.gadā,
Nozares rādītājs ES28=100, faktiskajās cenās

Ekonomikas ministrija

JĀMAZINA PLAISA STARP DARBASPĒKA IZMAKSU PIEAUGUMU UN PRODUKTIVITĀTES KĀPUMU

* - Atpalicības samazinājums procentpunktos pret ES vidējo līmeni

** - ULC (unit labour costs) - attiecība starp darbaspēka izmaksām un produktivitāti. Ja produktivitāte aug straujāk par algām, tad ULC samazinās, kas liecina par to, ka valsts izmaksu konkurētspēja palielinās, un otrādi.

KĀ PANĀKT STRAUJĀKU IENĀKUMU PIEAUGUMU?

PALIELINĀT
PRODUKTIVITĀTI

...

... INVESTĒJOT
INFRASTRUKTŪRĀ UN
AUTOMATIZĀCIJĀ

... PAAUGSTINOT
KOPĒJO FAKTORU
PRODUKTIVITĀTI, UZLABOJOT
TEHNOĻIJIJAS, INOVĀCIJAS
UN PROCESUS

... VEICINOT KONKURENCI
UN TIRGUS EFEKTIVITĀTI

... PALIELINOT
RAŽOŠANAS
APJOMUS UN
INVESTĒJOT
TALANTOS

... ATBALSTOT
INVESTĪCIJAS,
PIESAISTOT
IEKŠZEMES
UZKRĀJUMUS UN
AKUMULĒJOT
KAPITĀLU

...
INTEGRĒJOTIES
REĢIONĀLAJOS
UN GLOBĀLAJOS
TIRGOS,
UZLABOJOT
GLOBĀLO
SADARBĪBU

... STIMULĒJOT
IEKŠZEMES
PATĒRIŅU UN
INVESTĪCIJAS
BALSTĪTUS UZ
IENĀKUMU UN
KREDĪTU
PIEAUGUMU

... PALIELINOT
MĀJSAIMNIECĪBU
IENĀKUMUS UN VIDĒJĀ
SLĀŅA VEIDOŠANU CAUR
ALGU PIEAUGUMU

... NODROŠINOT
UZŅĒMUMU PEĻŅAS
PIEAUGUMU PLAŠĀKAM
UZŅĒMUMU LOKAM

PRODUKTIVITĀTES
PĀRVĒRŠANA
NOTURĪGĀ
IENĀKUMU
PIEAUGUMĀ

...

VEICINĀT
PIEPRASĪJUMU ...

Ekonomikas ministrija

KONKURĒTSPĒJA

Konkurētspēja ir spēja radīt un vairot valsts bagātību un iedzīvotāju labklājību.

Konkurētspēja ir uzņēmēju spēja:

- mobilizēt un efektīvi izmantot produktīvos resursus, kas vajadzīgi, lai veiksmīgi piedāvātu savas preces un pakalpojumus pasaules ekonomiskajā vidē
- radīt vērtīgas darbavietas
- pārvaldīt un pielāgoties pārmaiņām, balstoties uz inovācijām

Konkurētspēja nav absolūta - tā ir un vienmēr būs relatīva, t.i. atkarīga ne tikai no tā vai esam īstenojuši strukturālās reformas dažādu jomu uzlabošanā, bet arī no tā vai esam to darījuši spēcīgāk nekā citi.

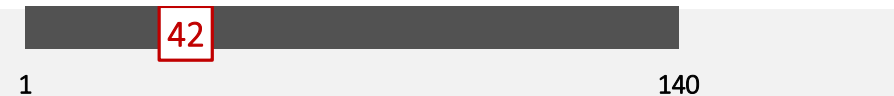
Tāpēc konkurētspējas novērtēšanai ir lietderīgi izmantot starptautisko reitingu rezultātus.

Ekonomikas ministrija

LATVIJAS KONKURĒTSPĒJA UN TĀS VĒRTĒJUMS STARPTAUTISKOS REITINGOS

GLOBĀLĀS KONKURĒTSPĒJAS INDEKSS *Global Competitiveness Index (GCI 4.0) 2018*

TAUTAS ATTĪSTĪBAS INDEKSS *Human Development Index 2018*

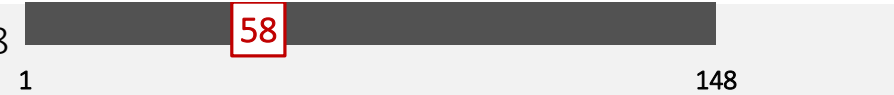
BERTELSMANA TRANSFORMĀCIJAS INDEKSS *The Bertelsmann's Transformation Index 2018*

GLOBĀLAIS INOVĀCIJAS INDEKSS *Global Innovation Index 2018*

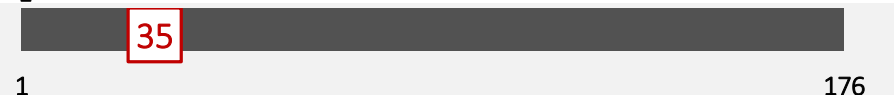
KONKURĒTSPĒJĪGAS RŪPNIECISKĀS DARBĪBAS INDEKSS *Competitive Industrial Performance Index (2015) 2018*

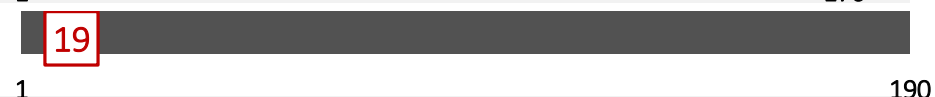
E-PĀRVALDES INDEKSS *E-Government Index 2018*

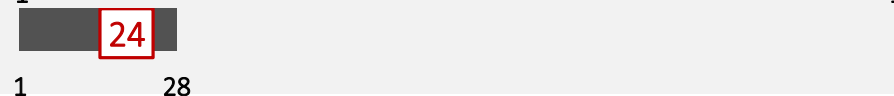
PASAULES IKT ATTĪSTĪBAS INDEKSS *Global ICT Development Index 2017*

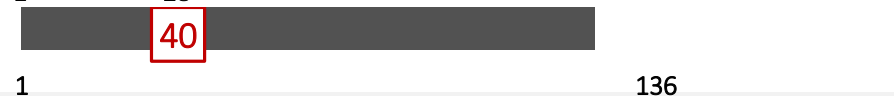
DOING BUSINESS INDEKSS *Doing Business Index 2019*

EIROPAS INOVĀCIJAS REZULTĀTU PĀRSKATĀ *European Innovation Scoreboard 2018*

PASAULES TIRDZNICĪBAS VEICINĀŠANAS INDEKSS *Global Enabling Trade Index 2016*

LOGISTIKAS VEIKTSPĒJAS INDEKSS *Logistics Performance Index 2018*

ELEKTRONISKO SAKARU TĪKLU GATAVĪBAS INDEKSS *Networked Readiness Index 2016*

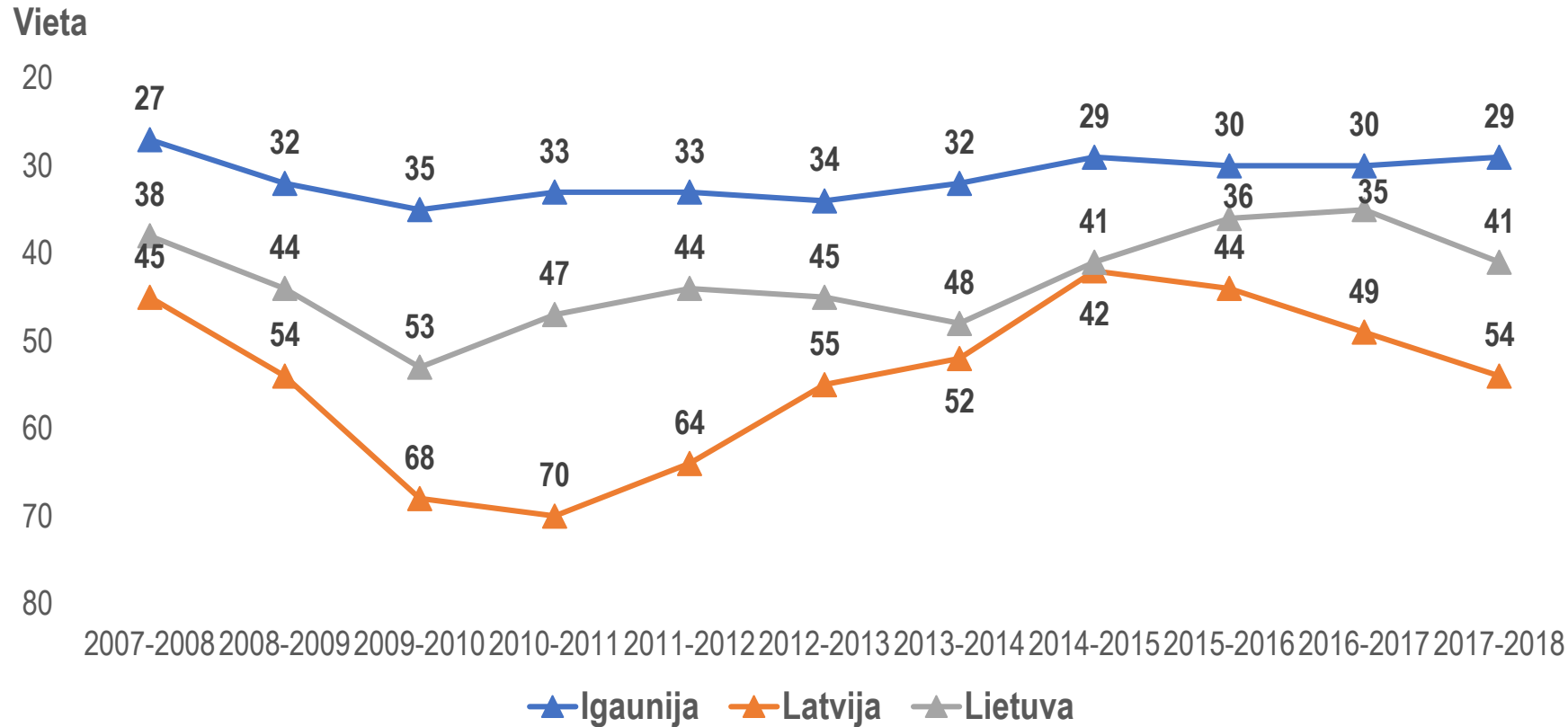

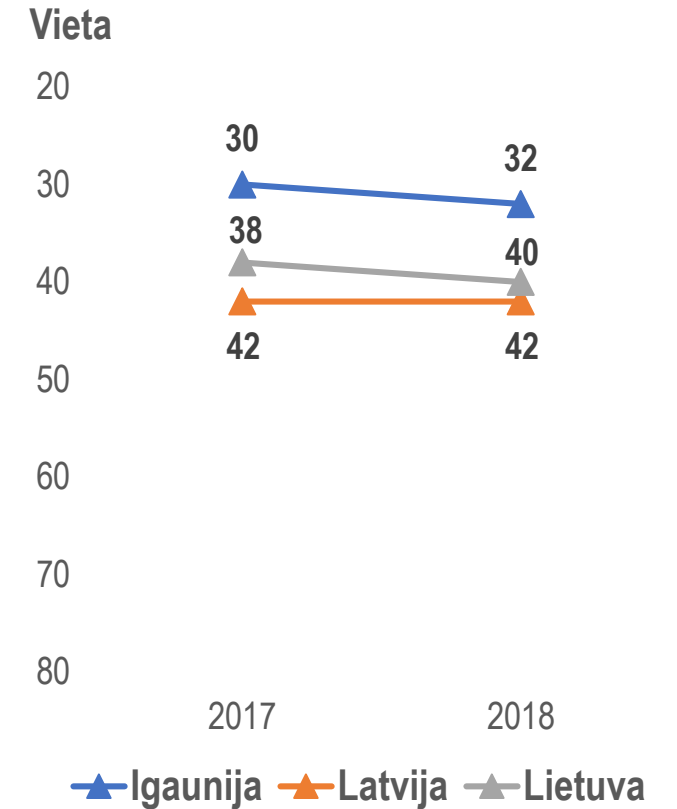
Ekonomikas ministrija

BALTIJAS VALSTU GCI (2007-2018) UN GCI 4.0 (2017-2018) POZĪCIJU IZMAIŅAS

GCI (2007-2018)

GCI 4.0 (2017-2018)

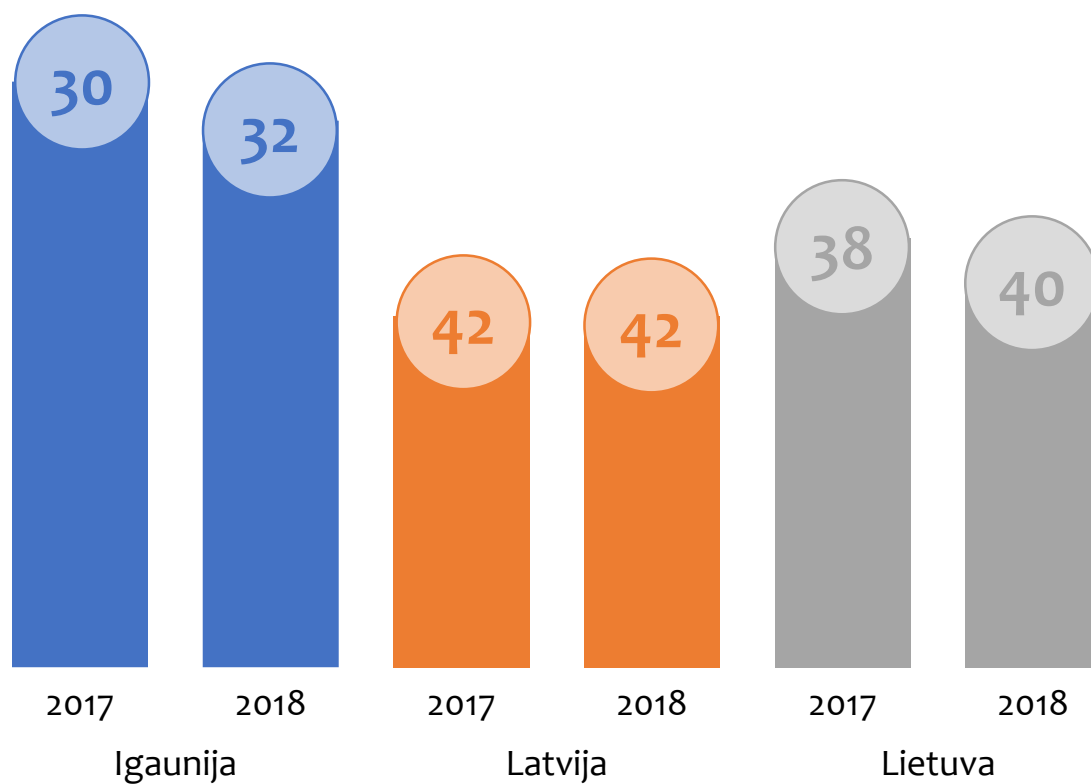

Avots: World Economic Forum

Ekonomikas ministrija

BALTIJAS VALSTU GCI 4.0 VĒRTĪBU IZMAIŅAS (2017 – 2018)

Avots: World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2018

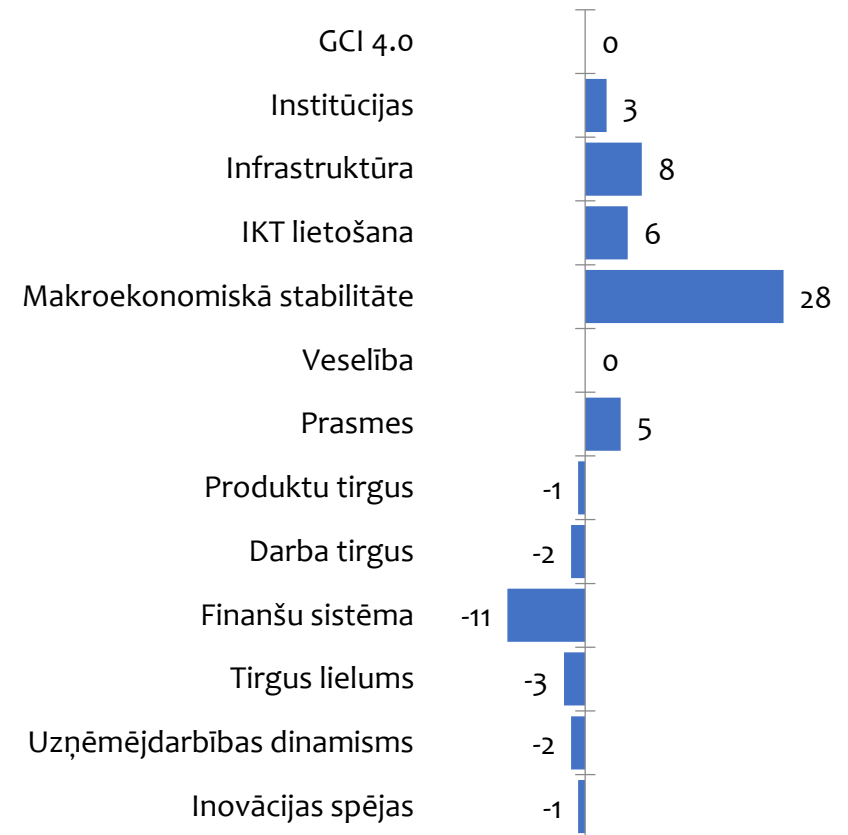
Ekonomikas ministrija

LATVIJAS KONKURĒTSPĒJAS VĒRTĒJUMS (VIETA REITINGĀ, IZMAIŅAS GCI 4.0 REITINGĀ)

	2017	2018
GCI	42	42
Vide		
Institūcijas	52	49
Infrastruktūra	55	47
IKT lietošana	17	11
Makroekonomiskā stabilitāte	29	1
Cilvēkkapitāls		
Veselība	76	76
Prasmes	28	23
Tirgi		
Produktu tirgus	48	49
Darba tirgus	27	29
Finanšu sistēma	83	94
Tirgus lielums	91	94
Inovāciju ekosistēma		
Uzņēmējdarbības dinamisms	45	47
Inovācijas spējas	51	52

 Latvijas konkurētspējas priekšrocības

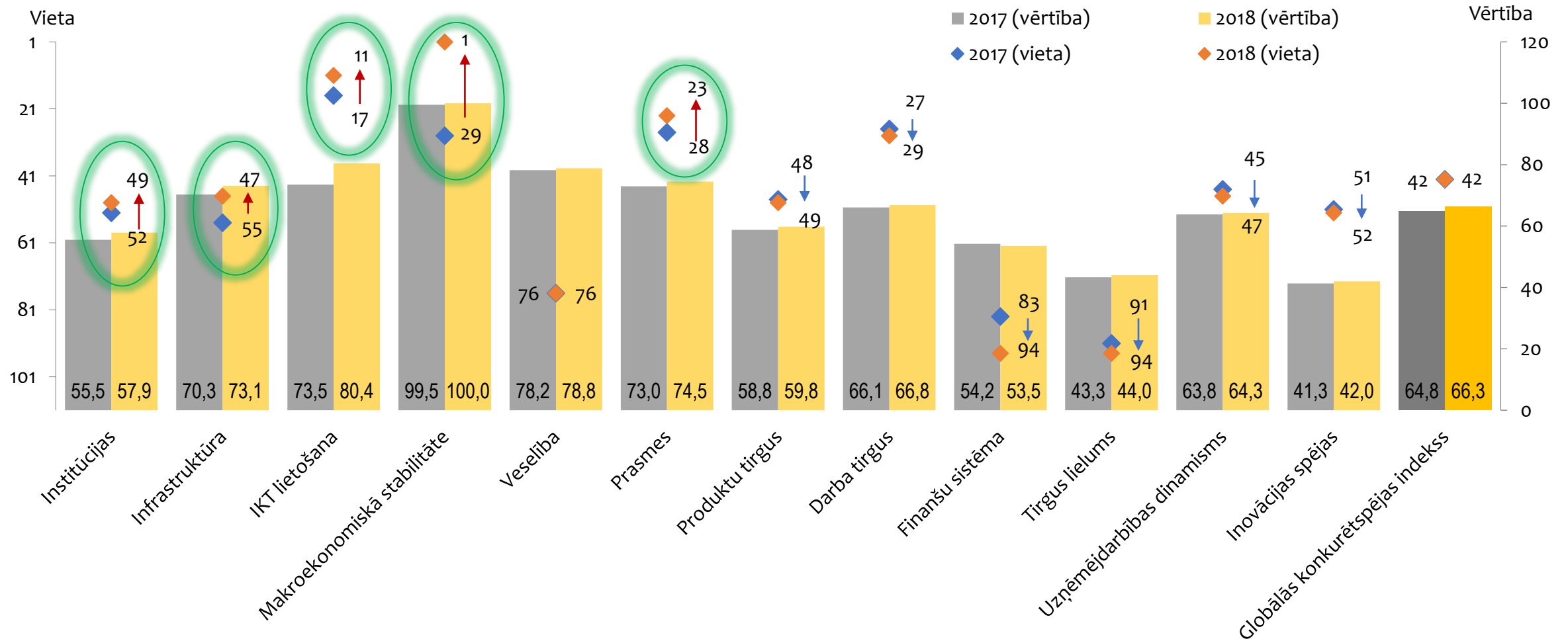
Latvijas pozīcijas izmaiņas GCI 4.0 reitingā 2017/2007

Ekonomikas ministrija

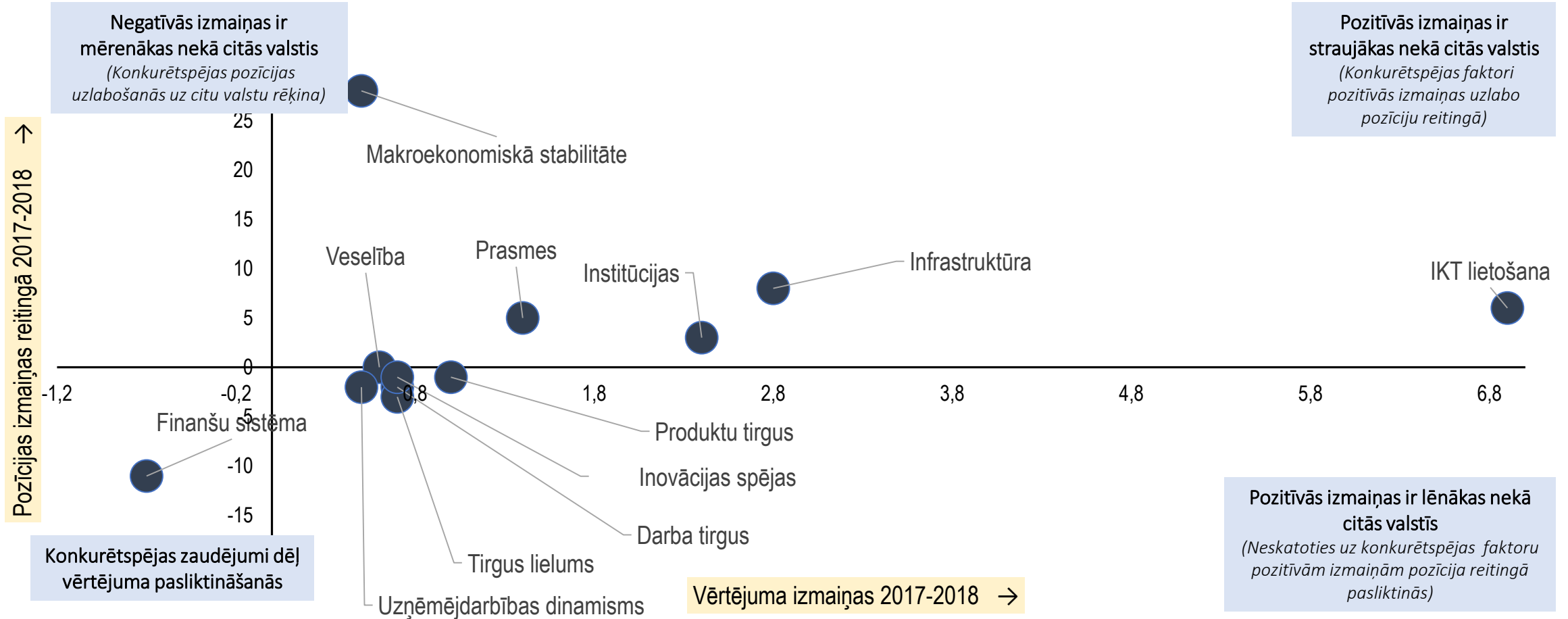
GLOBALĀS KONKURĒTSPĒJAS INDEKSA 4.0 VĒRTĒJUMA IZMAIŅAS (2018.gads salīdzinājumā ar 2017.gadu)

Ekonomikas ministrija

KONKURĒTSPĒJAS FAKTORU (PĪLĀRU) VĒRTĒJUMU IZMAIŅU IETEKME UZ POZĪCIJU GCI REITINGĀ (2017-2018)

Ekonomikas ministrija

GCI METODOLOĢIJAS IZMAIŅAS 2018-2019

GCI (2017-2018)

Faktori	1. stadija: Faktoru ekonomika	Pārejas posma valstis no 1. stadijas uz 2. stadiju	2. stadija: Efektīva ekonomika	Pārejas posma valstis no 2. stadijas uz 3. stadiju			3. stadija: Inovāciju ekonomika	
				Visas	LV	LT	EE	Visas
Pamatprasības	60%	40-60%	40%	20-40%	27,3%	25,3%	20%	20%
Efektivitātes pastiprinātāji	35%	35-50%	50%	50%	50%	50%	50%	50%
Inovācijas un biznesa izsmalcinātība	5%	5-10%	10%	10-30%	23,7%	24,7%	30%	30%
Valstu piemēri	Moldova, Pakistāna, Zimbabve	Ukraina, Nigērija, Kazahstāna	Armēnija, Krievija, Gruzija	Latvija, Lietuva, Polija, Rumānija, Ungārija, Horvātija			Somija, Zviedrija, Vācija, Grieķija, Igaunija	

GCI 4.0. (2018)

Faktori	Īpatsvars
Vide	25%
Cilvēkkapitāls	25%
Tirgus efektivitāte	25%
Inovāciju ekosistēma	25%
Valstu piemēri	Visas valstis

GCI METODOLOĢIJAS IZMAIŅAS 2018-2019

GCI (2017-2018)

- ✓ 114 rādītāji (kritēriji)
- ✓ Aptaujas dati sastāda 70% no kopējā rādītāju skaita
- ✓ Katra pīlāra devums kopējā indeksā no 5-15%
- ✓ Konkurētspējas faktoru nozīme (svars) ir atkarīgs no valsts attīstības pakāpes

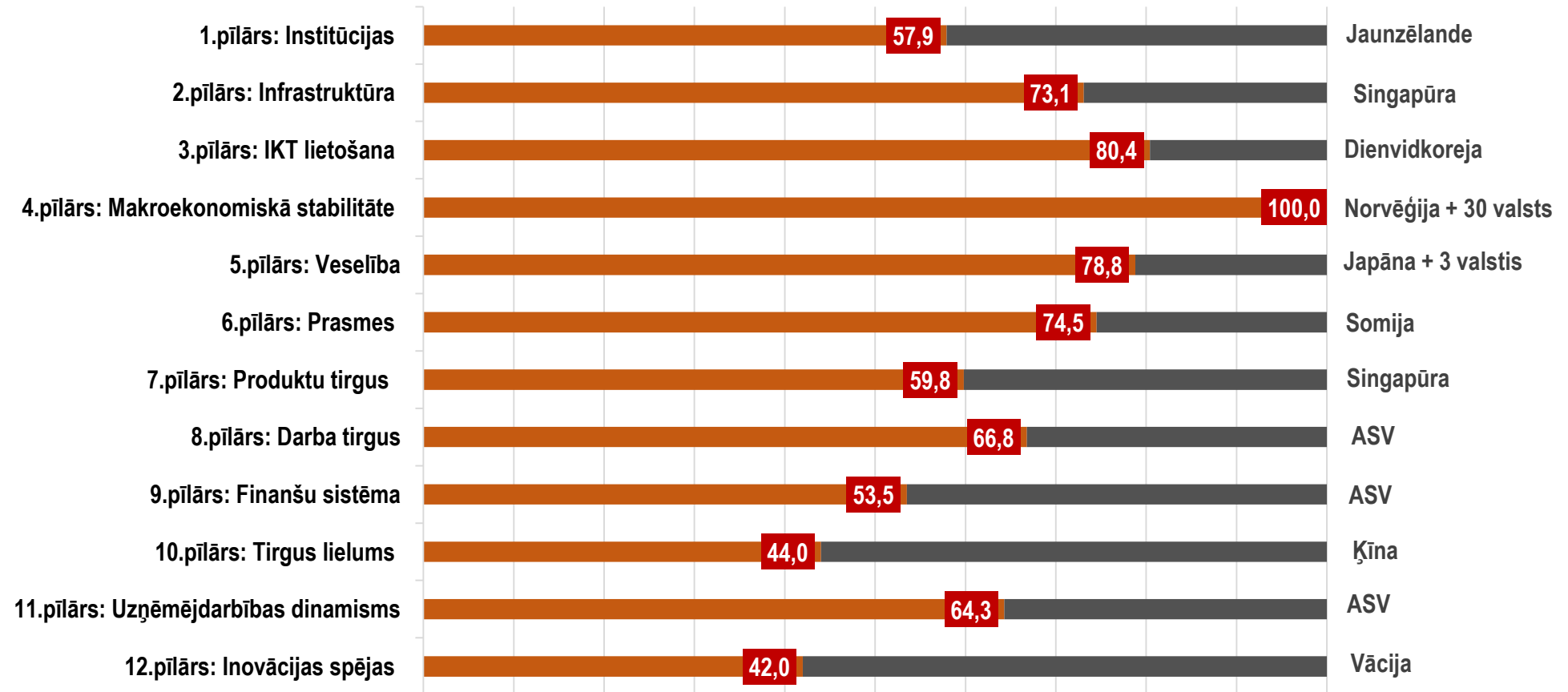
GCI 4.0. (2018)

- ✓ 98 rādītāji (kritēriji), t.sk. 65% jauni rādītāji
- ✓ Aptaujas dati sastāda 45% no kopējā rādītāju skaita
- ✓ Katra pīlāra devums kopējā indeksā ir vienāds (8,33%)
- ✓ Visi konkurētspējas faktori ir vienādi svarīgi visām valstīm neatkarīgi no tās attīstības pakāpes

Ekonomikas ministrija

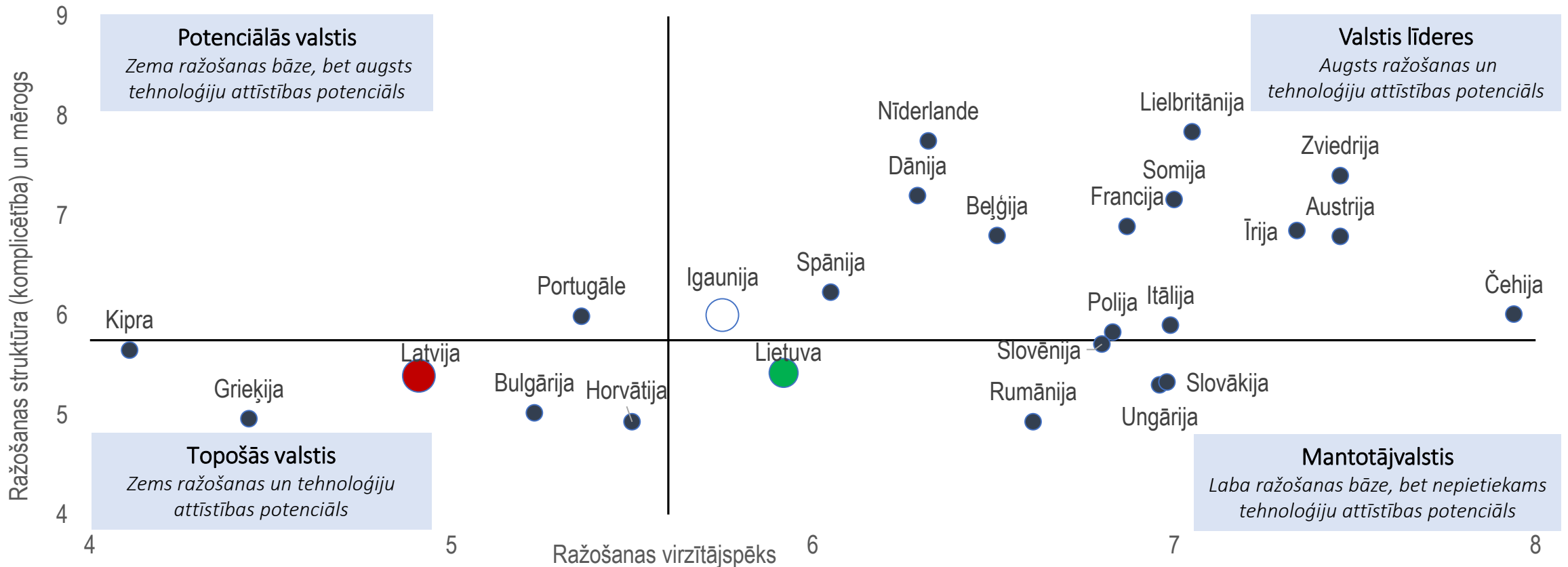
LATVIJAS KONKURĒTSPĒJA GCI 4.0 (ATPALICĪBA NO LĪDERIEM, %)

Ekonomikas ministrija

VAI ESAM GATAVI JAUNAJIEM KONKURĒTSPĒJAS IZAICINĀJUMIEM? PAŠREIZĒJĀ RAŽOŠANAS GATAVĪBAS LĪMEŅA NOVĒRTĒJUMS

Avots: Readiness for the Future of Production Report 2018, World Economic Forum

Ekonomikas ministrija

LATVIJAS KONKURĒTSPĒJAS STIPRĀS PUSES

- ❑ **Makroekonomiskā stabilitāte** – valsts parāds, inflācija. 2018.gada GCI reitingā Latvija ierindota 1.vietā
- ❑ **IKT lietošana** (11. vieta). Salīdzinot ar 2017.gadu pīlāra vērtējums un devums GCI kopējā vērtējumā ir būtiski palielinājies, jo īpaši tādās komponentēs, kā mobilās platjoslas lietošanā. Starp ES valstīm esam 3. vietā, tikai nedaudz atpaliekot no Zviedrijas un Dānijas
- ❑ **Prasmes un darba tirgus efektivitāte** (24. un 29. vieta). Tomēr jānorāda, ka ilgākā laika posmā, virzoties uz zināšanām balstītu ekonomiku, izglītības jomā ir nepieciešamas ievērojamas reformas, kas uzlabotu izglītības kvalitāti un mazinātu darba ņēmēju prasmju neatbilstību darba dēvēju prasībām

Ekonomikas ministrija

LATVIJAS KONKURĒTSPĒJAS VĀJĀS PUSES

NESKATOTIES UZ JAU VEIKTAJĀM REFORMĀM, LATVIJAS KONKURĒTSPĒJAS VĀJĀS PUSES ILGSTOŠI IR **INSTITUCIONĀLĀ VIDE UN INOVĀCIJU SNIEGUMS**. TĀPĒC IZAUGSMEI, KO BALSTA PRODUKTIVITĀTE LATVIJAI BŪS VAJADZĪGAS REFORMAS UN INVESTĪCIJAS VAIRĀKĀS JOMĀS, KUR ĪPAŠI IR JĀATZĪMĒ **INSTITUCIONĀLĀS VIDES** PILNVEIDOŠANU UN **INOVATĪVĀS KAPACITĀTES** STIPRINĀŠANU.

- ❑ **Inovācijas spējas** (*Innovation capability*) jomā Latvija 2018. gada GCI reitingā ir ierindota 52. vieta. Latvijai ir vislielākā atpalcība ne tikai no pasaules un ES inovatīvajām ekonomikām, bet arī no ES vidējā rādītāja.
- ❑ Salīdzinoši zems vērtējums ir pīlāram **Uzņēmējdarbības dinamisms** (*Business dynamism*), pēc kura Latvija ir ierindota 47.vietā. Latvija konkurētspēja varētu gūt labumu arī no uzņēmējdarbības inovatīvas aktivitātes palielināšanās, uzņēmējdarbības administratīvo šķēršļu mazināšana un finanšu sistēmas nepilnību novēršana.
- ❑ **Finanšu sistēma** ir novērtēta salīdzinoši zemā līmenī un Latvija ieņēma 94.vietu. Salīdzinot ar pārējām ES dalībvalstīm esam vienā no zemākām pozīcijām. Latvijas atpalcību finanšu sistēmas vērtējumā lielā mērā noteica zems tirgus kapitalizācijas līmenis, nepietiekama riska kapitāla pieejamība, zems kredītēšanas līmenis, kas būtiski atpaliek no vēsturiskā kredītēšanas (pirms krīzes) līmeņa.
- ❑ Pēc **institūcijām** Latvija 2018. gada GCI reitingā ir ierindota 49. vietā. Kā būtiskākas institucionālās vides nepilnības, kas ierobežo konkurētspēju Latvijas uzņēmēji atzīmē neefektīvu valdības birokrātiju, nestabilu (tuvredzīgu) politikas veidošanas praksi, neefektīvu tiesu sistēmu.
- ❑ GCI 4.0 reitingā **veselības** pīlārā esam ierindoti 76.vietā. Pēc šī rādītāja Latvija būtiski atpaliek no ES dalībvalstīm, kur viszemākā pozīcija ir Lietuvai (77. vieta), bet Igaunija ieņem 54.vietu.

Ekonomikas ministrija

PALDIES!

Ekonomikas ministrija

Adrese: Brīvības iela 55, Rīga, LV-1519

Tālrunis: +371 6 7013 100

Fakss: +371 6 7280 882

E-pasts: pasts@em.gov.lv

Mājaslapa: www.em.gov.lv

Twitter: @EM_gov_lv, @siltinam

Youtube: <http://www.youtube.com/ekonomikasministrija>

Facebook: <http://www.facebook.com/atbalstsuznemejiem>